

Ulvens genindvandring til det jyske landskab har vist sig alt andet end ligetil. Dette er fortællingen om sammenstødet mellem mennesket og det vilde dyr, frygten, vreden og begejstringen, om stridigheder og trusler, statistik, forventning og mistro, og forskerne, fåreavleren, entusiasten og borgeren med ulve i baghaven.

TOBIAS NICOLAI
(TEKST OG FOTO)

Efter 200 års fravær har det symboliske rovdyr ufrivilligt fået hovedrollen i en betændt debat, hvor alle har en holdning. Når det kommer til ulven, vejer følelser det samme som fakta. Men bag fake news, politisk populisme og polarisering er mødet med det dæmoniserede dyr mere nuanceret.

Ulvkonsulenterne rykker ud til de frustrerede fåreavlere, som skal forsøge at løse et helt nyt problem. De lokale borgere er splittede – for kan man overhovedet være nabo til en flok ulve?

Nogle kan ikke skjule deres begejstring for ulvens tilbagekomst, og ulventusiasterne hjælper forskerne, som står i midten af det hele med fakta og videnskabelig dokumentation. Andre melder sig ind i Ulvefrit Danmark, en forening som blev stiftet samme dag, som en lokal mand i den vestjyske ulvezone tog sagen i egen hånd og skød en ulv.

ps@pol.dk

Et rovdyr vender tilbage

Side 8-17

Foto: Tobias Rasmussen

Ulveentusiasten

«Hold da kæft, den har taget nogle billeder!», udbryder Leif Meldgaard, som er ved at tilse vildtkameraer i Stråsø Plantage. Han går målrettet rundt i den helt fine støvregn, der dæmper skovens lyde. Ud over at være energikoordinator i Ringkøbing-Skjern Kommune er han ivrig ulveentusiast og bruger en betydelig del af sin fritid på det sky rovdyr. Han samarbejder med Aarhus Universitet og Naturhistorisk Museum om blandt andet at tømme de små vildtkameraers hukommelseskort.

Leif Meldgaard har ingen formel baggrund. «Det er citizen-science», som han siger.

Han har været en del af flere gruppeeringer af lokale ulveentusiaster, men uenigheder har enten ført til brud med enkelte medlemmer eller opløsning af gruppen.

Selv om ulvene holder til i området, er de svære at fange på kamera.

«Vi har mindst 50.000 billeder af kronvildt, og i snit er der nok ulv på ét billede ud af tusinds, siger Leif Meld-

gaard om de mange fotografier fra de små camouflerede kameraer, som også kan være svære at finde. Et af kameraerne har han derfor døbt 'Den der bliver væk'. Fotografierne og videoerne udgør en essentiel del af den officielle overvågning af ulvene i Danmark.

I 2018 kan forskerne igennem arbejdet med dna-prøver og vildtkameraer bekræfte tilstedeværelsen af den enlige nordjyske hanulv og Ullborg-parret, som fik otte hvalpe i 2017 - mens der ikke er spor af resten af ulvene. ▶

Vogterhunden

Aase Svendsen har haft en alpaka og senere et æsel gående sammen med sine får. Men skræmetaktikken hjalp kun i en kort periode. Efter bekræftede angreb fra både ulv og guldsjæl fik fåreavleren fra Skærbæk i Sønderjylland sin første vogterhund i 2014. Maremmaen er en stor, hvid vogterhund, som går sammen med fårene året rundt.

«Fårene bliver deres familie, som de passer på. Maremmaerne har forskellige måder at arbejde på, men generelt er de meget knyttet til flokken og stedets, forklarer Aase Svendsen.

Vogterhunde har gennem årtusinder været brugt til at afværge ulveangreb, men de er dyre i drift og kræver meget arbejde.

Ida Auken, Dan Jørgensen og Kirsten Brosbøl – Aase Svendsens vogterhunde er opkaldt efter tidligere miljøministre.

«Vi startede med Ida Auken, fordi hun indledningsvis afviste en kompensationsordning ved ulveangreb. Og så er vi blevet ved».

Vogterhunden Kirsten har lige fået fire hvalpe.

«Hundene skal helst fødes ude i en stald. Når fårene er det første, hvalpene ser og lugter, bilder vi os ind, at fårene bliver deres familier».

To af hvalpene er allerede solgt til en fåreavler i den vestjyske ulvezone. Aase Svendsen vil lade det være op til den kommende hundeejer, om en af hvalpene skal hedde Esben Lunde Larsen.

Supporteren

«Det er en problemulv fra Polen», siger Benny Bakkestrem for sjov til én, som spørger, om vesten er lavet af en rigtig ulv.

«Det er en gave fra min datter, som har købt den i Polen for 1.200 kroner», tilføjer han. Og den er ægte nok. Benny Bakkestrem bor i Tim, i udkanten af den vestjyske ulvezone, og er taget til informationsmøde om ulve på Ringløbing Rådhus med en kammerat. Foruden pelsen fra Polen har han ikke set en ulv endnu, men er bagestret for, at de har slået sig ned på egnen.

Ulvedrab

Døt for Ulfborg triller en firehjulstrækker ned ad en markvej. Da bilen holder stille, aflyses der et enkelt skud mod den ulv, som stille lunter over marken. Et oplids sekund senere ligger ulven og vridder sig. Skuddet i bugen på hvalpen dræber ulven, og Stråso-koblet er nu reduceret i antal. Scenen bliver optaget på video af to amatørfotografer, og det er formentlig første gang, en person tages på forsikring i at skyde det totalfredede dyr i Europa. Der går synkron breaking-bjælle i de danske medier, og nyheden om det danske ulvedrab når verden rundt.

Ulven er et såkaldt bilag 4-ækk i EU's habitatdirektiv. Det betyder, at ulven er totalfredet i sit naturlige udbredelsesområde, som nu også er Danmark. Strafferammen for at nedskyde det totalfredede dyr er bøde eller fængsel op til to år.

Som allersidste løsning er det muligt for de danske myndigheder at skyde såkaldte problemulve, hvis de gentagne gange angriber husdyr eller har mistet deres skyhed over for mennesker.

Ulven

Gipsaftrykket, som er taget af aftrykket, der blev sat bag Knud Christensens biogasanlæg i Spjald en mørk aften, stemmer overens med et aftryk af hanulvens i Ulfborg-parret, taget af Ulvetracking Danmark.

»Det, der bekymrer mig mest, er, at vi er så tæt befolket, at konfrontationer med ulve ikke kan undgås. Sandsynligheden for, at der sker noget, er lille, og det kan godt være, at det er en ubegrundet frygt, men den er der jo alligevel«, siger Knud Christensen om ulvenes tilstedeværelse i lokalområdet.

Ulven er et rovdyr og derfor potentielt farlig for mennesker, men dens naturlige skyhed gør, at risikoen for angreb forbliver forsvindende lille. I en omfattende videnskabelig rapport fra 2002 undersøgte en lang række forskere ulveangreb på mennesker på globalt plan og fandt, at fire mennesker i Europa samt fire i Rusland er blevet dræbt af ikke-rabiessmittede ulve de seneste 50 år. I Nordamerika har der været ét bekræftet ulveangreb med dødelig udgang - på en kvinde i Alaska i 2010.

Modstanderen

En aften går Anette McWhan og hendes mand ud i haven - på samme tid som et par ulve. Efter at have stirret på parret går ulvene tilbage i skoven. Men nu har Anette McWhan ændret adfærd.

»Jeg går ikke alene i skoven mere«, siger Anette McWhan, som er bestyrelsesmedlem og kasserer i den nystiftede forening Ulvefrit Danmark.

»De snakker om, at der skal være 100 ulve i Danmark, og så er det kun et spørgsmål om tid, før vi ser angreb. Er det sådan, Danmark skal være?«, siger Anette McWhan, der på linje med foreningen mener, at ulven endnu engang skal udryddes i Danmark.

Hobbyfåreavleren

Det røde kød lyser op i lammets hvide uld. Flokken bag Nørre Vosborg Gods ved Vemb har igen været under angreb. Morten Thøgersen afliver et skambidt får og ringer så til ulvekonsulenten, som tilså fem døde får på selvsamme mark dagen før.

Dna-prøverne bekræfter, at en eller flere ulve har mæsket sig i lammene, som allerede var solgt op til højsæsonen i påsken.

Sidst på dagen kører Morten Thøgersen de resterende lam på marken væk. »Jeg kan ikke sove om natten, når jeg

tænker på, om de bliver slået ihjel», siger fåreavleren.

Angreb på husdyr er en af de mest markante konflikter, når ulve indvandrer. Erfaringer fra vores nabolande viser, at angreb primært foregår i de områder, hvor afværgeforanstaltningerne endnu ikke er indført. I Tyskland har der været ynglende ulve siden år 2000, og opgørelser derfra viser, at husdyr udgør 0,6 procent af ulvenes føde. Selv om det virker som en meget lille andel, kan ulveangreb udgøre store tab for husdyrholdere. ►

Foreningen

Kaffe og kage koster 20 kroner, indmeldelse 50.

Foreningen Ulv frit Danmark holder stiftende generalforsamling i Ørnhøj Mithal. Der er stole til 200 personer, men halvbestyreren må køre ekstra stole ind til de mange fremmødte i den tætpakkede hal. Foreningen går til kamp for en fredelig dansk natur, hvor hverken voksne, børn eller husdyr skal frygte et angreb. Ulven skal udryddes.

Efter oplæg fra lokale husdyrholdere, som fortæller om udfordringerne i ulvzonen, bliver der rottet i vedtagterne og valgt en bestyrelse. Blot to uger senere forlader den nyvalgte formand posten på grund af trustet.

Thy-ulven

I 1813 blev en ulv skudt ved Estvoldgård syd for Skive. Nedskydningen af den sidste vilde ulv fuldkendte en århundredlang og intensiv jagt på rovdyret mod det dårlige ry. Næsten 200 år senere, efter talrige, men ubekræftede observationer fandt man i december 2012 en død ulv i Nationalpark Thy. Den tre et halvt år gamle hamsky stamte fra den centraleuropæiske ulvbestand og var vandret cirka 850 km fra fødestedet Sachsen i Tyskland. Thy-ulven, med det tekniske navn GW051m, beviste, at der fandtes vilde ulve i Danmark for første gang i 199 år.

Ulvekonsulenten

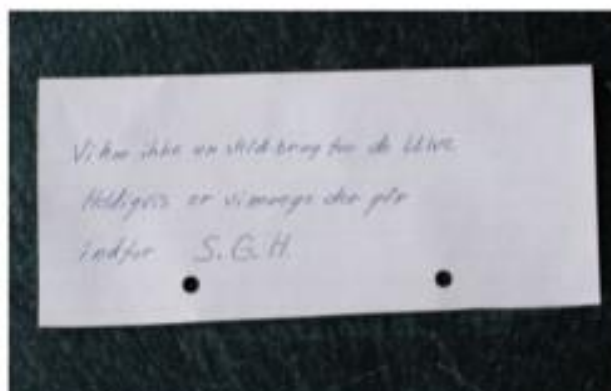
»Den har bidt godt til i bagbenet, og så er der tandmærker i halsens«, siger Jens Henrik Jakobsen, mens han sidder bøjet over fåret. Han er en af fire ulvekonsulenter fra Naturstyrelsen, som rykker ud ved mistanke om ulveangreb på husdyr. Fåret ligger i en indhegning et par kilometer fra Ulfborg Kirkeby, og Jens Henrik Jakobsen foretager en obduktion på stedet. For at få et overblik over skader-

ne begynder han med at tage skindet af. »En erfaren ulv er jo en god håndværker, når håndværket er at slå dyr ihjel. Derfor kigger vi efter et fangstbid højt på køllen, der formodentlig har fået bytedyret ned at ligge, og så er den gået i struben bagefter. Min vurdering er, at der er drabsbid på den her«, siger Jens Henrik Jakobsen om de typiske tegn på et ulveangreb.

Men ulvekonsulenten venter med de endelige konklusioner, til dna-prøverne er kommet retur fra det tyske Senckenberg-Institut, hvor Miljøstyrelsen sender alle prøver ned for at få dem testet. Prøverne tages i og omkring bidemærkerne med en vatpind for at få spyt fra det dyr, som muligvis har dræbt fåret.

I løbet af 2017 og til april 2018 rykkede Naturstyrelsens Ulvekonsulenter ud til i

alt 127 mistanker om ulveangreb i Jylland. Ved hjælp af obduktion og dna-prøver blev 30 angreb fastslået til at være ulveangreb, og ulven gøres dermed ofte til en større syndebuk, end den reelt er. På opgørelserne figurerer flere angreb fra et andet nyankommet rovdyr, den noget mindre guldsjakkal, men også hunde står bag angreb på danske husdyr.

Debattøren

»Jeg blev fuldstændig henrykt, da jeg i 2012 hørte, at der var fotograferet en ulv lige syd for Ringkøbing«, fortæller Jonna Odgaard.

Siden da har hun deltaget i ulvedebatten med over 30 indlæg i lokale og landsdækkende aviser.

»Først og fremmest synes jeg, at den hører til i naturen. Den har været her siden istiden, og i løbet af 13.000 år har den kun været væk i 200. Som miljøjournalist og natursker går jeg ind for sunde økosystemer, der fungerer hele vejen rundt, og vi mangler et toprovdyr til vores enorme bestande af kronstyr og rådyr«, siger Jonna Odgaard, som også

er bestyrelsesmedlem i Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Ringkøbing-Skjern.

Voldsomme personangreb og trusler er hverdag, for mange af de personer som beskæftiger sig med ulvene i Danmark.

»Det betyder 'Skyd. Grav. Hold kæft', forklarer Jonna Odgaard om den anonyme, håndskrevne note, som hun har modtaget efter publiceringen af et debatindlæg.

»Jeg synes, debat er godt, fordi det kan gøre folk klogere. Men ulvedebatten er præget af et uhyggeligt had, som vi også ser det i indvandrerdebatten.» ▶

Forskeren

»Ulv er, uden sammenligning, det vildeste at arbejde med rent formidlingsmæssigt. Vi skal træde varsomt«, siger Kent Olsen fra Naturhistorisk Museum Aarhus, som i 2017 vandt udbuddet om den officielle overvågning af ulvene i Danmark sammen med Aarhus Universitet.

»Den største udfordring som forsker er at få folk til at forstå, at vi, qua vores rolle som forskere, er upartiske. Vi har ikke nogen holdning til, om vi skal have ulv, eller om vi ikke skal have ulv i Danmark. Vi har en faglig interesse i at løse opgaven på den bedst mulige måde«, siger Kent Olsen, som forklarer, at den danske ulveovervågning består af to akser – en aktiv og en passiv.

Den aktive drejer sig om at be- eller afkræfte eventuelle stedfaste ulve i det danske landskab ved at anvende dna og vildtkameraer. Den passive drejer sig om verificering og indsamling af observationer og fund fra borgere. Ulvenes afføring indsamles i naturen og opbevares i en stor fryser i små plastikposer. Alle informationer bliver herefter samlet på hjemmesiden www.ulveatlas.dk.

»Ulveatlas er vores forsøg på at give noget tilbage til offentligheden, som ikke kræver login, og hvor vi er så opdaterede som muligt«, forklarer forskeren.

Naboen

»Jeg havde brug for noget at basere frygten på. Det har været godt at få viden fra forskerne, fordi jeg har fundet ud af, at jeg ikke er helt så bange alligevel«, siger Anne-Sofie Hermansen, som har deltaget i Projekt Ulvedialog.

Deltagerne i projektet har forskellige holdninger til ulvene, og formålet har været at skabe en konstruktiv dialog for borgerne om et følsomt emne.

Ifølge Anne-Sofie Hermansen er geografien en vigtig del i forståelsen af de lokales holdning til det indvandrede rovdyr.

»Vi har skoven og naturen som en del af vores omgivelser, i Aarhus tilvælger man naturen som et udflugtssted«.

»Det handler om at få et nuanceret billede og en forståelse for vores hverdag herude«, siger Anne-Sofie Hermansen, som bor i hjertet af den vestjyske ulvezone.

På den ene side er hun bange for sin søns sikkerhed, når han skal lege i skoven.

Men samtidig vil hun også gerne have et glimt af de fascinerende rovdyr og tager ivrigt gipsaftryk af potespor.

Modsætningen viser, at de lokales forhold til ulvene er mere komplekst end blot for og imod.

»Den offentlige debat og dynamikken i medierne forstærker polariseringen, som ikke giver rum til ambivalensen. Dobbelttheden er vigtig, hvis vi skal komme videre konstruktivt«, siger Hans Peter Hansen fra Aarhus Universitet, som står bag Projekt Ulvedialog.

»De lokales følelser er lige så legitime som videnskaben. Jeg er interesseret i dem, som lever i frontlinjen med ulvene«.

Fåreavleren

»I starten sagde jeg, at det løser sig nok på en eller anden måde, men det synspunkt har jeg fuldstændig forladt. Det kan ikke være rimeligt, at vi ikke kan have husdyr på friland, uden at vi skal hegne dem ind, som var det Fort Knox. Det findes der kun én løsning på, og det er simpelthen at bortregulere de ulve, som tager husdyr«.

Ordene kommer fra fåreavler Jørgen Blazejewicz.

Han har fået sat ulvesikre hegn op og har mistet både tid og penge efter ulvens tilbagevenden.

Erfaringer fra Sverige og Tyskland viser, at korrekt hegning kan nedbringe ulveangreb betydeligt, men Jørgen Blazejewicz er ikke overbevist.

»Jeg tror ikke et minut på, at hegnet kan holde ulvene ude, selvom det er 110

cm højt og med strøm. Jeg nægter at tro på det«.

Staten yder tilskud på op til 105.000 kroner. Men selv med tilskuddet bliver omkostningerne for store, og vedligeholdelsen for omfattende for en af Danmarks største fåreavlere. Græsset gror op, og så ryger spændingen i den nederste tråd, og krondyrene odelægger hegnene.

»Hvis omfanget af ulve gør, at alle vores 54 områder skal sikres, så stopper vi. Jeg gider ikke bruge resten af mit liv på at vedligeholde hegn, som alligevel ikke fungerer«, siger Jørgen Blazejewicz om statens hegnsløsning.

Der er i alt opsat cirka 35 kilometer ulvesikkert hegn i den vestjyske ulvezone. 25 km på Naturstyrelsens arealer og 10 km hos seks private husdyrholdere.

Informationsmødet

«Jeg hedder Jan. Betyder det så, at man sagtens kan gå en tur i skoven om natten?»

Danmarks Naturfredningsforening i Ringkøbing-Skjern holder informationsmøde om ulve. Panelet, bestående af en ulvekonsulent fra Naturstyrelsen, en naturplanlægger fra Miljøstyrelsen og en lokal ulveentusiast, tager imod spørgsmål fra de fremmødte for at punktere myter og tage brodden af de værste rygter.

Oplysning er vigtig, når mennesker skal til at leve side om side med ulve. Lokalfdelingen har investeret i en udstoppet ulv fra en dyrepark i Sverige, som majestætisk troner på en opsats i hjørnet af rådhushallen i Ringkøbing.

ps@pol.dk

Ulvezonen

Stråse Plantage har det hele. Store sammenhængende skov- og hedoområder, lav befolkningstæthed og masser af krovildt, så med god grund slog to ulve sig ned og fik inset mindre end otte hvalpe i 2017.

Når et helt ulvekobbel skal finde mad, stiger sandsynligheden for angreb på husdyr også, derfor har Miljøstyrelsen udpeget området som et særligt risikoområde. Den vestjyske ulvezone, som dækker området mellem Vemb, Holstebro, Tim og Grønbjerg, er cirka 330 kvadratkilometer stor og har vist sig at være knudepunktet for konflikter mellem mennesker og ulve i Danmark.

Nationalt Center for Miljø og Energi har udpeget ti områder i Danmark, som opfylder de biologiske krav til ynglende ulve, og vurderer på den baggrund, at der potentielt er plads til ti ulveflokke på i gennemsnit otte ulve samt et antal strejtere her i landet.

Artiklerne, der her er samlet i en pdf version, blev bragt i Politikken tillægget PS den 8. juli 2018.07.09 Søndag 8. juli 2018 | PS | POLITIKEN | 17

Tekst og foto må IKKE bruges fra denne side men skal ske efter aftale med Politiken

Tekst og foto: Tobias Nicolai